

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ

Кафедра політичних наук та права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики та
просторового планування

/ А.М.Мамедов /

«16» травня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"Дисципліна вільного вибору".

"Актуальні питання українського державотворення"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
032	Історія та археологія
	назва освітньої програми
	Історія та археологія

Розробник(и):

Деревінський В.Ф., д.і.н., проф.

(прізвище та ініціали, науковий ступінь,
звання)

(підпис)

(прізвище та ініціали, науковий ступінь,
звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук та права

Протокол № 9 від "16" травня 2022 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Перегуда Є.В.

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності (НМКС):

"032 Історія та археологія"

Протокол № 3 від "16" травня 2022 року

Голова НМКС

(підпис)

Деревінський В.Ф.

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2022 – 2023 рр.

шифр	Доктор філос. ОНП	Форма навчання: денна/заочна										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодж.
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних										
					Разом	у тому числі			К П	КР	РГ			
					Л	Лр	Пз							
032	Історія та археологія	7,5	225	76	36		40		1		149	Екз	3	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою є вивчення курсу покликане сформувати уявлення про причини й умови виникнення і еволюції держави, її найважливіших інститутів на різних етапах людської історії. В ході вивчення аспіранти знайомляться з основними концепціями історичного процесу. Однією з основних завдань курсу є формування історичної свідомості та навичок використання історичного знання і досвіду для розуміння минулого і сьогодення.

Завдання:

- Сформувати історичну свідомість аспірантів на основі засвоєння закономірностей вітчизняного історичного процесу в нерозривному зв'язку з закономірностями і тенденціями світового історичного процесу;
- Поглибити вміння оперувати історичним матеріалом, систематизувати його, виробити власну точку зору на минуле країни, її сьогодення і майбутнє.

Результати навчання:

№	Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання компетентності
1.	ПРН.02 Здатність продемонструвати глибинні системні знання і розуміння вітчизняного та зарубіжного наукового доробку та практичного досвіду, сучасної методологічно-методичної бази проведення наукових досліджень.	Обговорення під час занять, підготовка есе, тестове опитування, індивідуальне завдання.	Лекція, практичне заняття.	ІК ЗК.01 ФК.01 ФК.03 ФК.05 ФК.06 ФК.07 ФК.08
2	ПРН.04. Здатність продемонструвати знання із наукової та професійної підготовки для підтвердження достатнього рівня компетентності у виборі методів наукових досліджень, оцінки їх наукової новизни та практичного значення при вирішенні спеціалізованих завдань в галузі.	Обговорення під час занять, підготовка есе, тестове опитування, індивідуальне завдання.	Лекція, практичне заняття	ІК ЗК.01 ФК.01 ФК.03 ФК.05 ФК.06 ФК.07 ФК.08

3.	ПРН.05 Вміти виявляти зв'язки між сучасними науковими концепціями в суміжних предметних сферах для обґрунтування нових теоретичних та практичних рекомендацій для розв'язування науково-практичних задач в області теоретичних досліджень, застосовувати їх в галузі професійної діяльності.	Обговорення під час занять, підготовка есе, тестове опитування, індивідуальне завдання.	Лекція, практичне заняття.	ІК ЗК.01 ЗК.02 ЗК.04 ФК.01 ФК.03 ФК.05 ФК.06 ФК.07 ФК.08
4.	ПРН.06 Вміти застосовувати універсальні навички дослідника, достатні для розв'язання комплексних проблем у галузі професійної, дослідницько-інноваційної та/або науково-педагогічної діяльності за фахом та продукування нових ідей та методів, спрямованих на покращення науково-практичної діяльності в галузі.	Обговорення під час занять, підготовка есе, тестове опитування, індивідуальне завдання.	Лекція, практичне заняття.	ІК ЗК.01 ЗК.02 ЗК.04 ЗК.05 ФК.01 ФК.03 ФК.05 ФК.06 ФК.07 ФК.08
5.	ПРН.08 Володіти сучасними інформаційними технологіями для розробки, організації та управління науковими проектами та/або науковими дослідженнями, презентації їх результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації.	Обговорення під час занять, підготовка есе, тестове опитування, індивідуальне завдання.	Лекція, практичне заняття.	ІК ЗК.01 ЗК.02 ЗК.04 ЗК.05 ФК.01 ФК.03 ФК.05 ФК.06 ФК.07 ФК.08
6.	ПРН.09 Демонструвати системний науковий світогляд та філософсько-культурний кругозір, який включає розвинене критичне мислення, професійну етику, академічну доброчесність, повагу до різноманітності та мультикультурності в поєднанні з володінням передовими методиками викладання у вищій школі і постійним самовдосконаленням професійного та наукового рівня.	Обговорення під час занять, підготовка есе, тестове опитування, індивідуальне завдання.	Лекція, практичне заняття.	ІК ЗК.01 ЗК.02 ЗК.04 ЗК.05 ФК.01 ФК.03 ФК.05 ФК.06 ФК.07 ФК.08
7.	ПРН.10 Здатність ефективно працювати самостійно або в групі, вміння отримувати бажаний результат в умовах обмеженого часу з акцентом на професійну сумлінність і з дотриманням етичних міркувань, уміння та навички проводити моніторинг робіт та вчасно вносити корективи в план робіт за проектом.	Обговорення під час занять, підготовка есе, тестове опитування, індивідуальне завдання.	Лекція, практичне заняття.	ІК ЗК.01 ЗК.02 ЗК.04 ЗК.05 ФК.01 ФК.03 ФК.05 ФК.06 ФК.07 ФК.08

8.	ПРН.11 Здійснювати успішну інноваційну науково-технічну діяльність у соціально-орієнтованому суспільстві на основі міжособистісних взаємовідносин для максимального самовираження на основі терпимості, психологічної сумісності та етики поведінки.	Обговорення під час занять, підготовка есе, тестове опитування, індивідуальне завдання.	Лекція, практичне заняття.	ІК ЗК.01 ЗК.02 ЗК.04 ЗК.05 ФК.01 ФК.03 ФК.05 ФК.06 ФК.07 ФК.08
9.	ПРН.13 Здатність формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації на основі аналізу літературних джерел, патентних досліджень, повного циклу теоретичних і експериментальних досліджень, проведених за сучасними методиками.	Обговорення під час занять, підготовка есе, тестове опитування, індивідуальне завдання.	Лекція, практичне заняття.	ІК ЗК.01 ЗК.02 ЗК.04 ЗК.05 ФК.01 ФК.03 ФК.06 ФК.07 ФК.08
10.	ПРН.14 Виокремлювати актуальні історичні проблеми та визначати їх структуру, взаємозв'язки чинників, проявів і наслідків як об'єкта наукового дослідження.	Обговорення під час занять, підготовка есе, тестове опитування, індивідуальне завдання.	Лекція, практичне заняття.	ІК ЗК.01 ЗК.02 ЗК.04 ФК.01 ФК.03 ФК.06 ФК.07 ФК.08
11.	ПРН.15 Комплексно розуміти особливості впливу історичних процесів на розвиток особистості, суспільства та держави.	Обговорення під час занять, підготовка есе, тестове опитування, індивідуальне завдання.	Лекція, практичне заняття.	ІК ЗК.01 ЗК.02 ЗК.04 ЗК.05 ФК.01 ФК.03 ФК.06 ФК.07 ФК.08
12.	ПРН.16 Комплексно розуміти важливість історичної національної пам'яті, соціально відповідальної діяльності на основі етичних міркувань (мотивів).	Обговорення під час занять, підготовка есе, тестове опитування, індивідуальне завдання.	Лекція, практичне заняття.	ІК ЗК.01 ЗК.02 ЗК.04 ЗК.05 ФК.01 ФК.03 ФК.06 ФК.07 ФК.08

Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1.

Українська державність: від витоків до сьогодення

Лекція 1

Поняття «державотворення»

1. Суть поняття «державотворення»
2. Предмет і завдання предмету.
3. Особливості державотворчих процесів в Україні.
4. Світові тенденції державотворення.

Лекція 2

Давньоукраїнська державність IX – XII ст.

1. Слов'янські племена на шляху до утворення держави.
2. Особливості становлення Київської Русі: зовнішні і внутрішні чинники.
3. Реформи щодо централізації держави.
4. Київська Русь – давньоукраїнська держава: підстави і обґрунтування.

Лекція 3

Руське королівство (Галицько-Волинське князівство) XII – першій половині XIV ст.

1. Наукова дискусія щодо назви держави.
2. Обставини виникнення об'єднання двох західноукраїнських князівств.
3. Спроби реалізувати ідею відновлення єдності Київської Русі у XII – XIII ст.
4. Заходи щодо створення міжнародної коаліції супроти монголо-татар.

Лекція 4

Українська державність у другій половині XIV – XV ст.

1. Українські впливи на Литовську державу.
2. Статус і права українських територій під владою інших країн.
3. Розвиток органів самоврядування.
4. Велике князівство Руське.

Лекція 5

Запорізька Січ в державотворчому процесі

1. Запорізька Січ: незалежна держава чи автономна територія.
2. Значення Запорізької Січі для українського державотворення.
3. Особливості становлення козацького ладу.
4. Фактор Запорізької Січі в міжнародних відносинах.

Лекція 6

Українська державність середини XVII – XVIII ст.

1. Наукова дискусія щодо назви держави.
2. Міжнародно-політична ситуація на момент утворення держави Б. Хмельницьким.
3. Українська держава серед інших європейських держав: порівняльний аналіз.
4. Українська держава та Гетьманщина: трансформація державно-політичного та соціально-економічного устрою.

Лекція 7

Українська держава середини у 1917–1921 рр.

1. Фактори, які обумовили відродження Української держави в кінці 1910-х рр.
2. Перспективи і виклики для українського державотворення 1917–1921 рр.
3. Моделі розбудови української держави.
4. Українська держава на міжнародній дипломатичній арені боротьби.

Лекція 8

Україна в 1920–1980-х рр.

1. Україна під владою Радянського Союзу: формальне і фактичне правове становище.
2. Відродження української державності на Закарпатті.
3. Українське державотворення в роки Другої світової війни.
4. Діяльність українських урядів на еміграції.

Лекція 9

Відновлення української державності в 1990-х рр.

1. Внутрішньо- та зовнішньополітичні фактори, що сприяли процесу відновлення державності.
2. Особливості ухвалення найважливіших документів, що забезпечили відновлення держави.
3. Причини відмінності трансформаційних перетворень в Україні та інших посткомуністичних країнах Східної та Південно-Східної Європи.
4. Перспективи і виклики для новітньої української держави.
5. Українська держава як екзистенційна цінність.

Змістовний модуль 2.

Важливі фактори українського державотворення

Лекція 10

Фактори українського державотворення

1. Національна ідея як чинник державотворення.
2. Мова як складник державотворення.
3. Національна еліта як фактор державотворення.
4. Соборність – важлива ідея українського державотворення.
5. Церква як складник державотворення.
6. Історична пам'ять як фактор державотворення.
7. Засоби масової інформації і державотворення.

Змістовний модуль 3.
Особистісний вимір українського державотворення

Лекція 11

Історичні постаті та ідея державності

1. Бачення князями реформування державного устрою Київської Русі.
2. Князі – виразники ідеї відновлення єдності Київської Русі.
3. Державотворчі ідеї козацьких ватажків кінця XVI – початку XVII ст.
4. Реорганізація козацького устрою в бачені козацької старшини у XVIII ст.
5. Ідея держави в поглядах українських діячів XIX – початку XX ст.
6. Державотворчі ідеї представників визвольного руху 1920 – 1950-х рр.
7. Діячі національно-демократичного спротиву про відновлення державності.

Змістовний модуль 4.
Державотворчий процес в Україні: виклики і перспективи

Семінарське заняття 1.

Державотворчий процес у слов'янських народів та українські землі.

Семінарське заняття 2.

Київська Русь на політичній карті світу.

Семінарське заняття 3.

Київ в системі координат імперського центру.

Семінарське заняття 4.

Удільний період Київської Русі в ракурсі загальноєвропейської феодалної роздробленості.

Семінарське заняття 5.

Роль особистості в історії Київської Русі.

Семінарське заняття 6.

Руське королівство в контексті європейських тенденцій утворення національних держав.

Семінарське заняття 7.

Проект Велике князівство Руське: підстави і перспективи.

Семінарське заняття 8.

Уклад Запорізької Січі: українські традиції та іноземні впливи.

Семінарське заняття 9.

Історичні постаті, які забезпечили зростання Запорізької Січі.

Семінарське заняття 10.

Українська держава другої половини XVII ст.: перспективи незалежного розвитку.

Семінарське заняття 11.

Гетьманська Україна в контексті подібних державних утворень Європи XVIII ст.

Семінарське заняття 12.

Український та східноєвропейський державотворчий процес 1917–1921 рр.: спільні і відмінні тенденції.

Семінарське заняття 13.

Вплив особистостей на революційні події 1917–1921 рр.: М. Міхновського, М. Грушевського, П.

Скоропадського, С. Петлюри та ні.

Семінарське заняття 14.

Створення гібридних державних утворень Радянською Росією та СРСР: історія та сучасність.

Семінарське заняття 15.

Феномен Карпатської України.

Семінарське заняття 16.

Державотворення в роки Другої світової війни: історичні прецеденти та специфіка.

Семінарське заняття 17.

Діяльність урядових структур у вигнанні: історичні аналогії, доцільність існування.

Семінарське заняття 18.

Традиції УРСР в новітній Українській державі.

Семінарське заняття 19.

Фактор 1 грудня 1991 р. в історії новітньої держави.

Семінарське заняття 20.

Особистості, які змінили хід події українського державотворення на межі двох тисячоліть.

Методи контролю та оцінювання знань аспірантів
Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Система оцінювання навчальних досягнень (розподіл балів):			
Поточне оцінювання		Підсумковий контроль	Сума
1 модуль	Контрольна робота		
30	20	50	100

Методичне забезпечення дисципліни

Основна література:

1. *Бойко О.Д.* Історія України: навч. посіб. / Бойко О.Д. – Київ: Академія, 2018. – 720 с.
2. *Мицик Ю.А.* Історія України: навчальний посібник / Мицик Ю.А., Бажан О.Г.. – К.: ТОВ «Видавництво «КЛІО», 2015. – 680 с.
3. *Хвіст В.О.* Історія української державності: навч. посіб. / Хвіст В. О. – Київ: Компринт, 2017. – 520 с.
4. *Борисова О., Климів А.* Історія української державності: підручник для вищих навчальних закладів: у 2-х томах / Борисова О., Климів А. – К.: Видавничий дім «КОНДОР», 2018. – Т. 1: від найдавніших часів. – 344 с.; Т. 2: 1917–2017 рр. – 464 с.
5. *Видатні постаті України: біографічний довідник* / голов. ред. Щокін Г.В. – К.: МАУП, 2004. – 872 с.
6. *Гречило А.* Наш герб. Українські символи від княжих часів до сьогодення / Гречило А. – Київ: Родовід, 2018. – 399 с.
7. *Історія Української держави: Гетьманат ранньомодерної доби* / [відп.ред. Смолій В.]; НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Арії, 2018. – 720 с.
8. *Чухліб Т.В.* Магнат, козак і гайдамака. Боротьба за владу Русі-України з Коронаю Польською (1569 – 1769 рр.) / Чухліб Т. В.; ред.: Смолій В.; НАН України, Ін-т історії України, Гетьман. фонд П. Дорошенка, Ін-т козацтва ім. С. Бандери. – Київ: Вид. дім Києво-Могилян. акад., 2018. – 253с.
- Ухач В.З.* Становлення й функціонування «повстанських республік» у період другої половини 1943 – початку 1945 років: історіографічний дискурс / Ухач В.З. // Юридичний науковий електронний журнал. –2017. – № 3. – С.20–23.

Додаткові джерела:

1. *25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави* / Головка В. В. [та ін.]; відп. ред. Смолій В. А.; кер. авт. кол. Боряк Г. В.; НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Ніка-Центр, 2016. – 795 с.
2. *Білик О.* Двоголовий орел – геральдичний символ Галицько-волинської держави / Білик О. // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Сер. Мистецтвознавство. – 2017. – № 1. – С. 284–292.
3. *Білоусенко П. І.* Суфікс -а(ва) в українській мові XI – XIII століть / Білоусенко П. І., Сабліна С. В. // Філологічні трактати. – 2017. – № 4. – С. 15–19. *Ващук Д.* Подільське князівство у другій половині XIV ст.: особливості правового статусу / Ващук Д. // Укр. іст. журн. – 2018. – № 2. – С. 4–19.
4. *Велика Україна. 100 років державності: [історико-біографічне видання]* / упоряд. Войналович О. М. – Київ: Новий Час, 2018. – 255с.
5. *Воєнні дії на сході України – цивілізаційні виклики людству: посіб.* / Мелень-Забрамна О. [та ін.]; ред. Кравченко О.; МБО «Екологія-Право-Людина». – Львів: ЕПЛ, 2015. – 132 с.
6. *Волощук М.* Галицькі князі та знать у відносинах із Литвою XII – XIV ст. / Волощук М. // Укр. іст. журн. – 2018. – № 4. – С. 4–19.
7. *Горобець В. М.* Русь «після Русі». Між короною та булавою. Українські землі від королівства Русі до Війська Запорізького / Горобець В. М., Волощук М. М., Плахонін А. Г., Черкас Б. В., Галушко К. Ю. – Харків: «Клуб сімейного Дозвілля», 2016. – 351с.
8. *Горобець В.* Гадяцький договір 1658 р. – чому угода так і не стала унією? (Про перспективи та проблеми реалізації проекту у 360-ліття його укладення) / Горобець В. // Укр. іст. журн. – 2018. – № 5. – С. 21–45.
9. *Добробати: історія подвигу батальйонів, що врятували країну* / Гладка К. [та ін.]. – 2-е вид., перероб. і допов. – Харків: Фоліо, 2017. – 324с.
10. *Докаш О. Ю.* Політико-культурна трансформація західних областей України під впливом радянської ідеології (1930–1950-ті роки): монографія / Докаш О. Ю. – Чернівці: Місто, 2016. – 383 с.
11. *Каганов Ю.* Конструювання «радянської людини» (1953–1991): українська версія / Каганов Ю. – Запоріжжя, 2019. – 432 с.
- Яремчук Р.* Незалежність України / перекл. з франц. Львів: ПАІС, 2018. – 328 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Київського національного університету будівництва і архітектури / КНУБА. – Електрон. дані. – Київ: КНУБА, 2003 р. – Режим доступу: <http://library.knuba.edu.ua/>.
2. Вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури ЧТИВО ЧТИВО. – Електрон. дані. – Київ: ЧТИВО, 2009 р. – Режим доступу: <http://chtyvo.org.ua/> / <http://chtyvo.org.ua/>
3. Електронна бібліотека Diasporiana / Diasporiana. – Електрон. дані. – Київ: Diasporiana, 2005 р. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/>
4. Електронна бібліотека Інституту історії України НАН України / Інститут історії НАН України. Режим доступу: [http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=\(%3C.%3EИИU%3D!%3C.%3E\)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10](http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=(%3C.%3EИИU%3D!%3C.%3E)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10).